

Undernäring

Inger Nilsen, verksamhetsutvecklare, leg. dietist

Anna Sjödin, verksamhetschef

Dietist- och Logopedverksamheten

Bakgrund

> Vad är undernäring?

- Undernäring definieras i 4 § HSLF-FS 2022:49 som en näringsrubbning i form av brist på näringsämnen.
- En person som lider av undernäring har brist på energi och näringsämnen, går ner i vikt och kroppens organ och vävnader bryts ner
- Undernäring leder till en försämrad kroppssammansättning, funktionsförmåga eller sjukdomsförlopp.

> Konsekvenser av undernäring

- Svårigheter med att klara av sin vardag
- Ökad infektionskänslighet
- Minskad muskelmassa och muskelfunktion
- Risk för fall och ökad risk för frakturer
- Försämrad sårhäkning
- Nedstämdhet och depression
- Större vårdbehov
- Längre vårdtider
- Minskad livskvalitet
- Högre dödlighet

SVERIGE

Emmas pappa dog undernärld – upp till hälften av patienterna drabbas

Uppdaterad 2024-11-24 Publicerad 2024-11-24

Emma Engbergs pappa dog undernärld på universitetssjukhuset i Malmö. Hon jobbar själv som sjuksköterska och säger att det finns ett "enormt kunskapsglapp" gällande undernäring i vården. Foto: Anders Hansson

Undernäring på sjukhus och äldreboenden är mer eller mindre ofrånkomligt och inte per automatik ett tecken på dålig vård, bristen är att symptomen inte diagnostiseras och behandlas. Det säger Tommy Cederholm, professor emeritus i klinisk nutrition vid Uppsala universitet.

– Det allvarliga är att man saknar insikten att patienter mår bättre om man diagnostiserar och sätter in behandling. Det är inte säkert att undernäringstillståndet kan hävas, men patienterna blir piggare, får färre infektioner och kan i många fall leva längre om de behandlas.

"Sverige är inte på något sätt sämst i klassen. Men det fallerar med uppföljningen och vid insättning av behandling", säger Tommy Cederholm, professor emeritus i klinisk nutrition. Foto: Mikael Wallerstedt

Riskgrupper för undernäring

- Äldre
- Allmänt i samband med sjukdom t ex
 - Cancer
 - Kronisk obstruktiv lungsjukdom (KOL)
 - Njursvikt
 - Leversvikt
 - Hjärtsvikt
 - Inflammatorisk tarmsjukdom
 - Viss kirurgi
 - Intensivvård
 - Neurodegenerativa sjukdomar t ex demens, Parkinsons sjukdom och amyotrofisk lateralskleros (ALS)
 - Stroke
 - Multipel skleros (MS)
 - Depression

> Hur vanligt är det med risk för undernäring?

- Sverige
 - **59%** med risk för undernäring
 - Senior Alert, deltagande regioner och kommuner 2024
- Region Dalarna
 - Ca **50%** av patienterna hade risk för undernäring
 - Senior Alert, olika vårdavdelningar på regionens lasarett 2016-2020
 - **31%** av vuxna patienter hade risk för undernäring
 - Journalgranskning av 200 slumpmässigt utvalda patientjournaler på olika vårdavdelningar vid regionens lasarett 2012
- Dalarnas kommuner
 - Ca **70%** av personer har risk för undernäring
 - Senior Alert, vård och omsorgsverksamheter i deltagande kommuner 2024

> Hjälper det att behandla undernäring?

Bild:1177.se

- Nutritionsbehandling vid undernäring på medicinska och kirurgiska avdelningar som fortsätter efter utskrivning:
 - Förbättrar fysisk funktion
 - Minskar återinläggning på sjukhus
 - Reducerar komplikationer
 - Reducerar dödlighet

> Dagsläget

- Undernäring/risk för undernäring är vanligt
- Näringsfrågor har en undanskymd roll
- Brist på rutiner eller brist på följsamhet till rutiner
- Snabba utskrivningar
- Verksamheter upplever att ansvar och roller är otydligt definierade

Arbetsgrupp för undernäring

Styrdokument

HSLF-FS 2022:49 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om förebyggande av och behandling vid undernäring

Hälso- och sjukvård

§6 ska fastställa rutiner för

- Hur undernäring ska förebyggas
- När en bedömning av risken för undernäring ska göras
- Hur en bedömning av risken för undernäring ska göras
- När undernäring ska utredas
- Hur en utredning om undernäring ska göras
- Hur undernäring ska behandlas

Socialtjänst och verksamhet enligt LSS

§ 7 ska fastställa rutiner för

- Hur undernäring ska förebyggas
- Hur risker för undernäring ska upptäckas, och
- När och hur hälso- och sjukvården ska kontaktas för en bedömning av näringstillståndet av undernäring hos en enskild...

Vårdhandboken

Vård och behandlingUndersökning och provtagningKatetrar, sond

Du är här: [Start](#) / [Vård och behandling](#) / [Nutrition](#) / [Nutrition](#) / Översikt

Nutrition - Översikt

Texterna inom området nutrition i Vårdhandboken omfattar "Förebyggande av och behandling vid undernäring" Socialstyrelsens kunskapsstöd "Att förebygga och behandla undernäring" kunskapsstöd i hälso- och sjukvård och socialtjänst bygger på Socialstyrelsens centrala begrepp inom nutrition Socialstyrelsens termbank [2].

Med undernäring avses "näringsrubbing i form av sjukdom eller försämring av kroppssammansättning sjukdomsförlopp" [2].

Med nutritionsbehandling avses "behandling som syftar till att tillgodose behov av näringsämnen", enligt definition i Socialstyrelsens termbank till patient när inget nutritionsrelaterat problem förutsetts medan nutritionsbehandling förutsätter ett nutritionsproblem [2].

"Ett gott näringsstillstånd är nödvändigt för en god livskvalitet och för att medicinsk behandling ska ha bästa möjliga effekt. Om upptäcks eller lämnas utan åtgärd kan få allvarliga konsekvenser för patientens livande och en större vårdtyngd som följd." [1,3].

God vård innebär att individen får en god och säker vård utifrån sina behov och den

REGION DALARNA

VERKSTÄLLIGHETSBESLUT
Förvaltningschef Hälso- och sjukvård Dalarna

Diariumnummer HSN 2023
2023-06-12 Beslutsnummer 78/23

Vårdhandboken

Beslut

Förvaltningschef beslutar att Vårdhandbokens riktlinjer ska tillämpas av alla verksamheter inom Hälso- och sjukvård Dalarna samt de verksamheter som på olika sätt drivs på uppdrag eller via avtal med Hälso- och sjukvård Dalarna.

Gäller för verksamhet

Hälso- och sjukvård Dalarna

Skäl

Vårdhandboken är en webbplats med kvalitetssäkrad information kring arbetsmetoder samt riktlinjer och är ett kunskapsstöd för verksamheter inom vård och omsorg. Innehållet baseras på vetenskap och beprövad erfarenhet, granskning och kvalitetssäkring sker i flera steg före publicering. Syftet med Vårdhandboken är att säkerställa god och säker vård på lika villkor.

Vårdhandboken (www.vardhandboken.se) är öppen för alla och kräver ingen inloggning.

Asa Dederling
Förvaltningschef Hälso- och sjukvård Dalarna

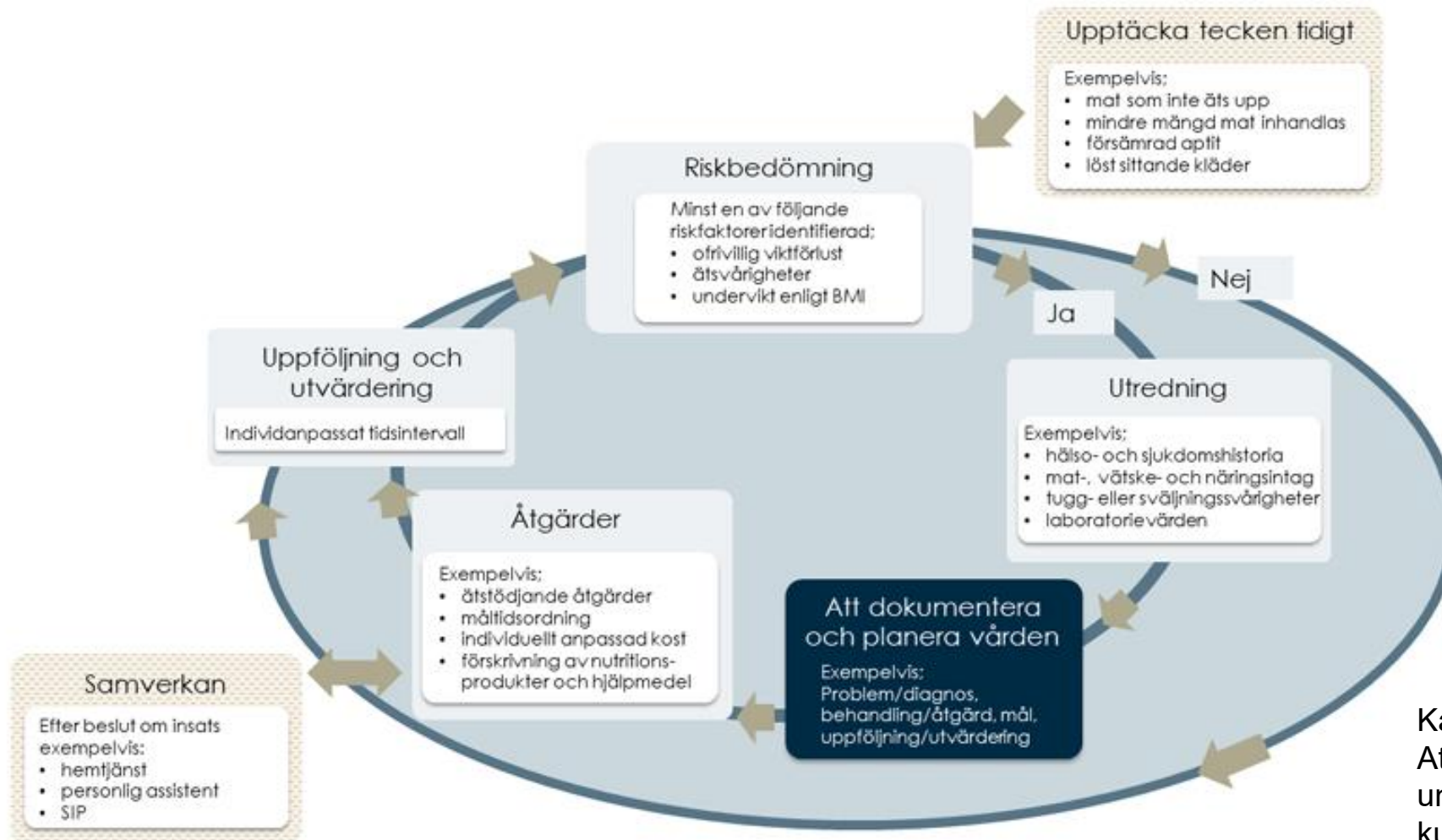
Planeringsansvarig Asa Hansson Patientsäkerhet, Vårdhygien	Postadress Region Dalarna Box 712 791 29 Falun	Besöksadress Regionkontoret Vasagatan 27 Falun	Organisationsnummer 232100-0180
---	--	--	---

Att förebygga och behandla undernäring

Nationellt kunskapsstöd i hälso- och sjukvård och socialtjänst

Figur 2. Nutritionsomhändertagandet (den blå figuren) är en del av den medicinska behandlingen i alla verksamheter som bedriver hälso- och sjukvård.

Upptäckt av tecken på undernäring och utförande av beviljade åtgärder (bruna/prickiga rutor) kan även ske i kommunernas hemtjänst- och omsorgsverksamhet.

Källa: Socialstyrelsen.
Att förebygga och behandla
undernäring. Nationellt
kunskapsstöd i hälso- och
sjukvård och Socialtjänst; 2023

Uppdrag

- **Beslut om att starta arbetsgrupp november 2024**
 - Beredningsgrupp för kunskapsstyrning beslutade att godkänna bildandet av en Lokal arbetsgrupp för undernäring ordnat under Lokalt programområde Äldres hälsa och palliativ vård
- **Rapportering av resultat mars 2026**
 - Beredningsgrupp för kunskapsstyrning, Region Dalarna
 - Socialchefsnätverket, Dalarnas kommuner

Uppdraget

- Att med utgångspunkt i Socialstyrelsens föreskrift och kunskapsstöd genomföra gapanalys för:
 - skillnader mellan föreskrift samt kunskapsstöd och nuvarande arbetssätt för samverkan inom och mellan Region Dalarna och Dalarnas kommuner.
 - skillnader mellan föreskrift samt kunskapsstöd och nuvarande arbetssätt för att förebygga och behandla undernäring hos vuxna i Region Dalarna och Dalarnas kommuner.
- Med utgångspunkt i gapanalyserna ta fram förslag till:
 - riktlinjer för samverkan
 - handlingsplan för implementering av rutiner och riktlinjer för att förebygga och behandla undernäring.

> Arbetsgrupp undernäring

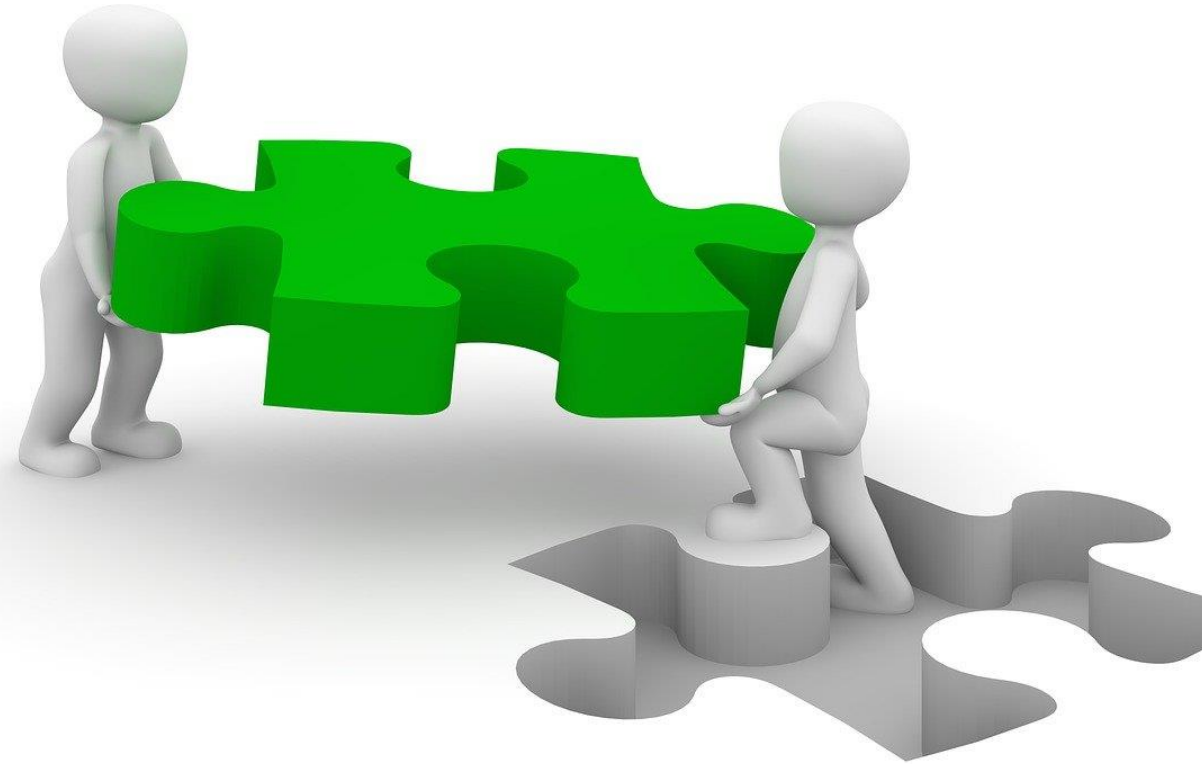
- Ingela Garberg och Ludmila Tephly, medicinskt ansvariga sjuksköterskor, kommunrepresentanter
- Susanne Tigerstrand och Hanna Kilpeläinen, patientsäkerhetsombud/vårdutvecklare, regionrepresentanter
- Annelie Steinholtz, dietist, kommunrepresentant
- Maria Wahlström och Inger Nilsen, dietister och verksamhetsutvecklare, regionrepresentanter
- Paula Broström, utvecklingsledare i regionen

Bild: Pixabay

> Tidsplan

- Uppstart juni 2025
- Arbetet slutfört mars 2026
- Enkät kommer att skickas ut till verksamheterna inom kort
- Besvaras av 1:a linjens chefer, enhetschefer, avdelningschefer

> Målet på kort sikt

- Ta fram förslag till
 - riktlinjer för samverkan mellan Region Dalarna och Dalarnas kommuner
 - en handlingsplan för implementering av rutiner och riktlinjer för att förebygga och behandla undernäring

Bild: Mostphotos

> Målet på längre sikt

- En kunskapsbaserad, jämlik och individanpassad nutritionsvård
- Nöjda personer/patienter
- God samverkan mellan region och kommuner

Bild: Mostphotos

Frågor och dialog

Önskar Velfärdsrådet att skicka med fråga till enkäten?

Goda råd och stöd på vägen för att nå ut och få svar på enkäten?

Tack för er uppmärksamhet

inger.Nilsen@regiondalarna.se

anna.sjodin@regiondalarna.se

